

Niet iedereen is blij met de leegstandswet. Foto: Charlotte van Trirum

Leegstandswet beperkt mogelijkheden krakers

Basis voor kraakbeweging niet verdwenen

In de jaren '70 kon het kraken van leegstaande panden als antwoord op de woningnood een grote vlucht nemen. Er was sprake van een georganiseerde politieke beweging, die op een flinke steun vanuit de bevolking kon rekenen. Het nemen van wettelijke maatregelen om het kraken te beperken was voor de overheid onder die omstandigheden niet goed mogelijk. In de jaren '80 komt hier verandering in. Met als gevolg dat op 1 januari 1987 een leegstandswet in werking kon treden, waarbij ontruiming voor huiseigenaren een koud kunstje is geworden. Wat is er in die tijd veranderd?

TON HEIJDR

Over het fenomeen kraken is de afgelopen jaren een groot aantal publikaties verschenen. Daarbij stond verwondering voorop over de politieke radicalisering die de kraakbeweging in korte tijd heeft doorgemaakt. Met name de rellen in Amsterdam hebben het kraken begin jaren '80 volop in de schijnwerpers gezet. Sommige publikaties zijn zeer negatief en lijken vooral als doel te hebben om middelen ter beteugeling van het kraken aan te dragen. Andere publikaties zijn veel positiever. De achtergronden van het kraken worden daarin vooral weergegeven om steun en sympathie voor de kraakbeweging te verkrijgen. De scriptie van S.G. Sluijter behoort duidelijk tot de laatste categorie.

Betrokken

De auteur is bij de kraakbeweging betrokken geweest en misschien heeft dat als nadeel gehad dat de eigen positie wat te weinig is gerelativeerd. Het functioneren van de kraakbeweging komt niet aan de orde. Op de centrale vraag *waarom de tolerantie van de staat ten opzichte van het kraken in de afgelopen jaren is verminderd* wordt een antwoord uitsluitend buiten de kraakbeweging zelf gezocht. Dat is jammer, want een

kritische benadering van die beweging kan zeker bijdragen aan een beter begrip van het verschijnsel kraken.

De vraagstelling is verder zeer interessant. De leegstandswet die begin dit jaar in werking is getreden, had oorspronkelijk immers tot doel *het gehele probleem* van leegstand en kraken te regelen. De maatregelen om de leegstand te bestrijden zijn echter op de lange baan geschoven, terwijl de anti-kraakbepalingen in grote lijnen gehandhaafd werden. Het kraken van leegstaande panden is weliswaar wettelijk nog steeds mogelijk, maar het is voor huiseigenaren een koud kunstje om hun eigendom te laten ontruimen.

De Leegstandswet geeft hen namelijk de mogelijkheid om krakers anoniem te dagvaarden. Hierdoor kunnen eigenaren veel kosten en moeite besparen om achter de namen van krakers te komen. Wanneer de huiseigenaar bij een rechtszaak aantoonbaar dat het hem niet gelukt is de naam van de krakers te achterhalen, kan van de anonieme krakers ontruiming worden geëist. In de eerste helft van 1986 is van deze juridische mogelijkheid op grote schaal gebruik gemaakt. De verwachting is dat, wanneer rechtszaken en ontruimingen op deze manier probleemloos verlopen, de komende tijd op nog grotere schaal anonieme dagvaardingen zullen volgen.

Isolement

Het ontstaan van nieuwe wettelijke mogelijkheden om kraken tegen te gaan heeft volgens de auteur van de scriptie direct te maken met de functie van de staat in de huidige liberaal-democratische maatschappij. Aan de ene kant moet het eigendomsrecht beschermd worden, anderzijds heeft de staat een verzorgingsfunctie. Met name huisvesting van de bevolking is in deze eeuw een belangrijke staatstaak geworden. De erkenning van het woonrecht vanaf 18 jaar, zoals dat in het begin van de jaren '70 plaatsvond, heeft de woningnood onder jongeren expliciet gemaakt. Aangezien de staat niet kon voldoen aan de vraag naar woningen voor jongeren werd het kraken min of meer gelegitimeerd. Hiermee kwam echter

de andere functie van de staat 'bescherming van het eigendomsrecht' in het gedrang. De toename van het kraken vormde een bedreiging van het eigendomsrecht en tastte daarmee de grondslagen van de liberaal-democratische samenleving aan.

Volgens S.G. Sluijter is door de staat een bewuste strategie ontworpen om de kraakbeweging te dépolitiseren en te criminaliseren. Het grootschalige politieoptreden zou er vooral op gericht zijn om de brede steun voor de kraakbeweging te verminderen. De kraakbeweging is hierdoor in een isolement gekomen, waardoor het voor de staat vrij gemakkelijk was om slechts de anti-kraakbepalingen in de leegstandswet geaccepteerd te krijgen. Enigszins profetisch kondigt de auteur in deze scriptie dan ook het einde van het kraken aan. 'Huizenbezittend Nederland kan weer met een gerust hart op vakantie!' is zijn cynische slotconclusie.

Een enigszins voorbarige conclusie, aangezien ook sinds publikatie van de scriptie de conflicten rond gekraakte panden niet minder zijn geworden. De woningnood voor jongeren is niet opgelost en daarmee blijft de maatschappelijke basis voor de kraakbeweging bestaan. De rellen en de daarmee gepaard gaande grote schade rond het complex Mariënburch in Nijmegen bewijzen dat de rust nog lang niet is weergekeerd.

Auteur: Serkanto G. Sluijter

Titel: Tussen Legaliteit en Legitimiteit - een onderzoek naar het kortstondige leven van de buitenparlementair-democratische probleemoplossing van de woningnood.

Verkrijgbaar: Sociologisch Instituut Universiteit van Amsterdam, Inlichtingen bij drs. I. Teijmant, 020-5252208/5252224

Nieuwe woningplattegrond

11 ▶

recht op een driekamerwoning, evenals twee personen die samenwonen. Op deze manier kan nooit voldaan worden aan de eisen van individualisering, emancipatie en pluriformiteit van leefvormen.

Het is reëel te concluderen dat er iets mis is met de normstelling, zowel ten aanzien van de plantoetsing bij (ver)nieuwbouw, als ten aanzien van de woningtoewijzing. De huidige normstelling moet zo veranderd worden, dat uitgegaan wordt van een oppervlakenorm per volwassene en per kind, ongeacht de huishoudenssituatie waarin deze zich bevindt. Dan kunnen er, flexibele, woningen gemaakt worden voor verschillende woonvormen welke recht doen aan de toenemende pluriformiteit aan leefvormen.

Auteur: Wilma Greter

Titel: Woningplattegronden van de toekomst, een alternatief voor de traditionele gezinsplattegrond
Te leen: Bibliotheek Planologisch en Demografisch Instituut, Universiteit van Amsterdam